

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo

Naročnino prejema upravništvo administracije in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENE

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu nikla št. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Nekaj besedi o renegatih.

Kaj je renegat ali odpadnik, to je že vsakemu znano. Zato ne bodem razlagal pomena te besede, ampak namen mi je le, nekoliko spregovoriti o takih ljudeh, ki so po pravici zaničevani pri vseh narodih, kateri na svojo čast še kaj držé ali svoje prihodnosti niso obesili na kol.

Renegatov je dvojne vrste: renegati iz dobičkarije ali častiželjnosti in renegati iz sile. Predno pa o tih obojih govorim, naj mi bo dovoljenih nekoliko splošnih besedi, ki se tičejo tega izrastka ali plevela.

Kmetovalca sodijo navadno po posestvu. Če so njive lepo oplete, če ni videti plevela med žitom, če je drevje na vrtu očedeno, brez škodljivih izrastkov, bo vsak rekel, da je gospodar umen človek; če pa so drevesa obrasčena z divjaki, vrt poln škodljivih rastlin, njive zaraščene s plevelom je jasno, da ima posestvo slabega ali nobenega gospodarja.

Država je gospodarstvo v večji obliki. Ona sicer nima pravega polja, pravih vrtov itd., ampak njen vrt, polje, travnik je vse cesarstvo ali kraljestvo, rastline pa so ljudje. Vendar to reči nič ne spremeni, kar velja o gospodarstvu z blagom, to velja tudi o gospodarstvu z ljudmi. Dobrih gospodarstev v tem obziru se res tudi ne manjka, mnogo je izglednih držav, v katerih so državljani zadovoljni z vlado, ker so srečni, ker jim vlada res izdatno, po vseh svojih močeh pomaga pri zaprekah, katere jim stavijo vnanje ali notranje

nevarne razmere. V takih državah tudi ni izrastkov, izmečkov, ali če so, nimajo nobene veljave, nihče jih ne podpira. Zato n. pr. v Belgiji ne boš slišal nikjer o izdajalcih; vsak je Belgijanec, bodi si po rodu Nemec, Flamec ali Francoz. Pred postavo so vsi enaki, nikomur ne dajo prednosti, nobeni narodnosti se ne daje posebna potuha. Enaka je po nekaterih drugih deželah z raznovrstnimi narodnostmi in take države spoštuje vsak, ker se tudi v državi vsak spoštuje. Močne so po vnanji vredbi, nihče se jih ne loti, ker vé, da bi slabo opravil. Zato majhna Belgija vživa mir, kakoršnega bi bila vsaka druga dežela vesela. Renegatov tam ni, kajti k odpadu ni nobene zapeljivosti. Če bi n. pr. Francoz zatajil svojo narodnost, nima od tega nikakoršnega dobička, pač pa sramoto pri svojih sorodnikih.

Žalibog, da ne moremo vsih dežel šteti med tako srečne države. Nagnjenje človeško je to, da vsak sili više. Tedaj je naravno popolnoma opravičena žalostna prikažen, da je v nekaterih krajih toliko odpadnikov, plevela in gob, ki rastejo povsod, kjer ni motike ali kjer se pušča drevje, da gajije.

Rekel sem, da je človeška natora taka, da više in više sili. Pri mnogih premaga značajnost ali trdnost, dobičkarija ali častiželjnost. Med tem jih je več, ki bi ne odpadli, ako bi na naravni poti mogli doseči to ali ono; skušnjava pa je močna, veliko jih pade, posebno, če se jim k temu še potuha daje. Zato v nekaterih krajih večidel odpadajo od narodnosti taki, ki iščejo materialnega dobička in pa oni,

ki se spenjajo po častéh. Spoznajo namreč, da proti vetru se ne dá jadrati, in ker je njih um ali pogum preslab, krenejo po vetru. Več jih je tudi, ki bi pač še ustavljali se burji sisteme; ali taki imajo navadno za seboj četo družine in tako se vdajo ter trobijo v nasprotni rog, če prav jih ušesa bolé.

Če si take odpadnike bolj natanko ogledaš, najdeš med njimi trgovce, zapeljane deloma po napačni odgoji, deloma po (krivem) prepričanju, da jim bo kupčija tem več nesla, čem ponižnejši so (po njihovih priprostitih mislih) vdani vladajoči stranki. To so sicer v državnem življenju le „dii minorum gentium“, po domače „judje“, ali pri volitvah imajo vendar le glasove in večidel v viših razredih ali izdatne zato, ker se morajo nekteri reveži sukati po njihovih poveljih. Zopet drugi renegati iz dobičkarije so tisti, ki pri kupčiji z državo iščejo dobička, ki tedaj državo brijejo. Tak človek misli, da bo njegova ponudba odbita, če slovi za odličnega narodnjaka; ker taki dobičkariji že tako nimajo srca do naroda, jim odpad ni tako težaven, denar zaduši glas vesti. O ljudeh te vrste tu samo zato govorimo, ker imajo — enako trgovcem — kolikor toliko vpliva do podložnih, katere pri volitvah gonijo v nasprotni tabor. Za napredek naroda tako nič ne store, če so v narodnem ali nasprotnem taboru, ker imajo namestu srca le težko mošnjó, katere pa za blage namene nikdar ne odpró.

(Dalje sledi.)

Kralj Dimitar Zvonimir in njegova doba.

II. Dimitar Zvonimir postane kralj.

(Dalje.)

Še za kralja Krešimira IV. zasede papeževo stolico v Rimu veliki papež Gregor VII. (22. aprila 1073.) Bivši kot redovnik pod imenom Hildebranda poročnik poprejšnjim papežem, sprevidel je ta razumni mož, da je cerkev katoliška silno pokvarjena, in duhovstvo katoliško čisto od posvetnega duha nadahnjeno. To ga je spodbudilo, da bode reformator cerkve in duhovstva katoliškega. Ali kmalo je segel še dalje: on je nameril vstanoviti veliko krščansko državo pod vrhovnim varstvom rimskega papeža, česar duhovna oblast posvetni oblasti podaja svetlost in sjaj kakor solnce mesecu. A da dovrši svoje delo, sklenil je on pod svojo zastavo vzdigniti celo selitev narodov na iztok: križarske vojske za oslobodjenje svete zemlje.

Gregoriju VII. ni bilo dano, da izpelje svoje velike osnove. Ko je začel truditi se o reformi cerkve in duhovstva, uprli so se mu veliki dostojanstvenici cerkveni, kateri so hoteli še nadalje živeti po starej navadi in skupovati cerkvena posestva za dobre novce, a ko je začel izpeljevati idejo o vseobčnej državi

krščanskej, uprli so se mu zopet svetovni vladarji, posebno nemški kralj Henrik IV. Pa tudi križarskih vojsk ni mogel vzdigniti; svet evropski namreč ni bil takrat še dosta pripravljen, da ga navduši ta njegova velika misel. Zatoraj ni čudno, da je ta veliki papež pred svojo smrtjo, po silnih borbah, po mnogoletnem jalovem trudovanju, tako bolno spregovoril zadnje besede: „Ljubil sem pravico a mrzil krivico, zatorej umiram v prognanstvu“.

Gregor VII. je bil človek neizmerno delaven. Da osnove svoje živitvori, dopisoval je z vsemi evropskimi vladarji ter razpošiljal poslance svoje na vse strani poznatega sveta. V Hrvatsko in Dalmacijo je poslal on Gerarda, nadškofa mesta Siponta v Italiji. Ta nadškof pride v Dalmacijo v novembru l. 1075., ravno takrat ko je malo poprej hrvatski kralj Slavič pal v roke Normanom. Naloga nadškofova je bila dvojna: prvič, da izvede cerkvene reforme po osnovi papeževe; drugič, da vpliva na volitev novega kralja hrvatskega.

Veliki papež Gregor VII. želel si je gotovo v Hrvatskej tacega kralja, ki boče pristopil k njegovej osnovi o vseobčnej državi krščanskej. To je on tim bolj želel, ker se je kraljevina nemška, najmočnejša država v Evropi v tem času, z vso silo upirala vsem idejam njegovim. Potreboval je zatorej pri-

jatelj in zaveznikov na okolici cele nemške države.

Gotovo je bilo za Gregorija VII. neugodna vest, ko je slišal, da je v februarju 1076 latinska Dalmacija pala v roke Benečanom, kajti on je iz srca želel, da se na iztočnej obali jadranskega morja osnuje zopet mogočna država hrvatska, kakoršna je za Krešimira Velikega bila. Zatoraj je naložil on svojemu poslancu Gerardu, naj se na vso silo trudi, da dalmatinsko duhovstvo odvrati od Benetek ter ga zopet s Hrvatsko zedini. Po želji svojega gospodarja odrekli so se škofje dalmatinski Benečanom ter poprijeli se, da se Dalmacija zopet zedini s Hrvatsko.

V samej Hrvatskej pa so zavladali v tem času grozni nemiri in neredi. Po zgubi Slavičevi pretrpela je Hrvatska skoz eno leto mnogo nadlog. Ves narod je srčno želel, da se bezvladje odstrani ter da se izbere nov kralj. Ali koga bi si izbrali? Štefan II., edini zakoniti potomec rodbine Držislavičeve je toliko obnemogel in oslabil, da se nanj niti misliti ni moglo. Zdad se vmeša v hrvatske zadeve papežev poslanec Gerardo. Spoznavši se še poprej s hrvatskim škofom Gregorijem, trudil se je po njem nagniti velemože hrvatske, da izberejo kralja po volji papeževe, ki bode gledal, da se zedini zopet Dalmacija s Hrvat-

Katoliška cerkev in sedanje države.

(Konec.)

Podlaga in kratek obseg vseh nauk o pravih razmerah med cerkvijo in državo je sledeče:

1. Cerkev in država, obe ste ustanovljeni od Boga; da je cerkev ustanova božja razkazal sem v začetku današnjega spisa; da je država ustanova božja, razkazal sem v članku: Nastanek države. Razložek je ta, da je cerkev naravnost, neposredno od Boga, Kristus sam je dal apostelnemu potrebne pravice in oblasti in naložil jim vgaajajoče dolžnosti; da on je obljubil, da ostane pri nji do konca sveta; vprava in naredbe cerkvene imajo toraj naravnost božjo veljavo. Država temu nasproti je posredno od Boga; Bog je stvaril v človeštvu pravni red in v obvarovanje tega reda potrebna je bila država.

2. Tudi poslednji namen cerkve in države je isti, namreč čast božja in zveličanje duš. A ta poslednji namen vsega človeštva je tudi pravi, bitstveni in prvotni namen cerkve; ona je postavljena v to, da se more posamni vdeležiti odrešenja po Kristusu. Državi pa je prvi in pravi namen, kakor sem tudi že dokazal v članku: Namen države in pomočki k njemu, varovanje pravnega reda in po tem blagostanje telesno človeštva.

Cerkev je toraj po ustanovitvi in namenu čeznaravnega reda, država pa po nastanku in namenu naravnega reda.

3. Iz zadnjega sledi, da je po veljavi cerkev nad državo; kajti ona je neposredno božja, čeznaravna; kakor je pa božje vzvišeno nad človeškim, tako je tudi neposredno božje, vzvišeno nad posrednim. Kjer se toraj vpraša za vrednost, veljavo — ali pa, kjer se dotikate obe moči, je cerkev prva.

4. Ker je pravi in prvotni namen obeh oblasti različen, se toraj obe poslužujeta v njegovo dosego različnih sredstev in imate različne pravice, zato imate vsaka svoj delokrog in v tem okrožji ste neodvisni ena od druge, obe enako prosti, le kjer se dotikate, kakor rečeno, ima prednost cerkev.

5. A dasi je prvotni namen različen, vendar je posledni namen eni in isti; ker to-

raj delujete v en namen, morate delovati v edinosti in prijaznosti, priznavajoči ena drugo in različne pravice obojih. Zato se ne smete ločiti vsaj v principu ne; ampak biti morate edini.

To so cerkveni nauki o razmeri obeh oblasti; od teh ne moremo nikjer odjenjati, oni so nam gotovo pravilo, po katerih moramo se ravhati. Kar je več, posebno pri vzvišenosti cerkve nad državo in pri globoki, natančni zvezi med njima, to spada dandanes k vzoru.

V resnici, žalostno je, da moramo braniti cerkev napadov za njo najvažnejše in najblažje družbe; in vendar bi v njuni edinosti dospelo človeštvo do vrhunca mogočega blagostanja. Kristus ju ni ločil, kajti razdiranje ni od Boga, razdril je njuno blagodejno zvezo satan sam, ki je spoznal, da je v tem najnevarnejši sreči človeški; zato zasejal je liberalizem, ga je razširil med narode, obrnil njegove oči na državno polje in tako oborožil ga zoper sveto cerkev. Boj se je vnel; kako dolgo bo trpel in kako se bo končal, ne vemo; a da bo izid srečen za cerkev, smemo se nadjati.

Država v boju ne bo zgubila; ona bo marveč pridobila, kajti brezvspešni trud jo bo pripeljal k pravim načelom; posamne države pa, ki se bojujejo, one bodo spodkopale sebi studenec blagostanja, bodo vničile same sebe. In gorje onim, ki so krivi tako mnogoteremu poginu! Kar pa se cerkve tiče, je naša tolažba moč Kristusova in pomoč njegova; z bojem mu enaka postaja, v trpljenji posnema njega „qui mortem nostram moriendo destruxit“ (ki je našo smrt zrušil s svojo smrtjo.) Tolažba naj nam bojo besede sv. Hilarija: „Cerkvi je lastno, da tedaj zmaga, kadar trpi“ „Ecclesiae proprium est, ut tum vincat, cum laedatur!“

Borin.

Politični pregled.

V Ljubljani, 19. januarja.

Avstrijske dežele.

Poročila o pogodbi med Cislo in Translo so jako žalostna. Tisza je med zadnjim ministerskim svetom cesarja prosil, da bi se

zato obljubil, da bode varoval svojim ugledom njegovo državo in njega samega.

Razne okoliščine so doprinesle, da se je pozabljeni Zvonimir zopet povzdignil. Narod hrvatski ga je z latinsko duhovščino izbral za bodočega kralja, ter mu v to ime podelil častni naslov vojvode. Zvonimir je prevzel za tem precej upravo zemlje hrvatske in dalmatinske, ter se potrudil, da zadobi po Gerardu pri papežu potrdilo storjenih dogovorov.

Početkom meseca okt. 1. 1076 snide se v mestu Solinu nepregledna množica naroda hrvatskega. Bilo je tukaj banov, mnogo županov in sila ostalih plemičev. Latinsko Dalmacijo so zastopali razni škofje ter nadškof solinski. V tej velikej skupščini so izbrali poglavarji dvanajstih hrvatskih plemen s pohvalo latinskega svečenstva in odobravanjem naroda hrvatskega Dimitra Zvonimira za kralja hrvatskega. Bila je ta volitev o pravem času, kajti hrvatskej zemlji je bilo treba ravno zdaj miru in reda v državi. Vse se je veselilo, da se je po triletni težki borbi, vsled koje je skoraj država hrvatska propala, zopet povrnil mir in boljša doba. Ali od vseh se je veselil tim najnovejšim dogodjajem najbolj nekdo izvan Hrvatske. Bil je to Gregor VII. papež rimski.

(Dalje sledi.)

vstanovila lastna ogerska banka, za katero je že vse pripravljeno. Če bi se to ne dovolilo, in bi ministerstvo dunajsko ne hotelo spolniti svojih obljub, žuga Tisza, da bode odstopil, še preden se snide državni zbor. Če je Tisza res to rekel, se bode po mislih nekterih nekoliko spremenilo ministerstvo avstrijsko, razprav z narodno banko, bi pa potem bilo konec. Zato je pa Andrassy, še preden je bilo dogovorjeno, prišel na Dunaj, da je obdeloval ministerstvo. V merodanjih krogih se hočejo namreč ogniti vsakterega notranjega potresa, dokler vzhodno vprašanje ni vravnano. Toda potem bo treba dolgo čakati, česar pa od zbora ogerskega ni pričakovati. Poslanci se te dni snidejo in bodo gotovo odločno pojasnili sedanjih zadev zahtevali.

Štajarski poslanec Bärenfeind svojim kmečkim rojakom priporoča, da naj pri prihodnjih volitvah za državni zbor volijo kneza Alojzija Lichtensteina.

Vnanje države.

O konferenciji se še zdaj nič gotovega ne ve. Eni pravijo, da je Turčija pripravljena sprejeti vse nasvete vnanjih vlad razun dveh, ki sta seveda najvažnejša, eni pa trdijo, da pooblaščenici niso nič dosegli in se že odpravljajo domu. Preden pa odidejo, se hočejo še enkrat pokloniti sultanu in od njega se posloviti, kar bi bilo znamenje, da bi diplomatska zveza med Turčijo in državami vsled tega še ne bila pretrgana. Preden Turke konferenciji da konečni odgovor, se hoče še posvetovati z raznimi veljaki turškimi.

Ruski prostovoljci so iz Srbije odšli v svojo domovino. Belgradski „Istok“ jim izreka zahvalo dežele srbske.

V Lichtensteinovi kneževini ljudstvo zahteva, da naj se veljava zlatega denarja odpravi, sicer se hočejo okleniti Avstrije.

Italijanski kralj jako boleha in je bil nekaterekrat po malem že od mrtuda zadet. Zdravniki mu priporočajo, da naj veliko okoli hodi; zato se pogosto vdeležuje lova, ponoči pa večidel sedé počiva v naslanjaču. Kak razložek med njim in sv. Očetom, ki se vkljub svojej starosti počutijo prav dobro. V 31 letih svojega papeštva videli so umreti že 112 kardinalov, in le 7 jih še živi, ki so bili od njihovega prednika Gregorija XVI. imenovani za kardinale!

Izvirni dopisi.

Iz kamniškega okraja, 15. januarja. (O izdavanji „znanstvenega časnika“.) Morska kača, ki se zvija po odbovovih skupščinah slov. Matice, je izdavanje znanstvenega časnika in post tot discrimina rerum je stvar srečno dospela v „vrsto razgovorov“ občnega zbora, ki bode dné 24. januarja izrekel osodni „mane, tekkel, fares.“ Ker je reč važnejša nego izdanje slov. „Universal-Wortgrübler-ja, ki nekaj časa sem v Matičnem odboru „zvonec“ nosi, ne bode nepotrebno, ako o njej nekatere opazke tukaj omenimo.

Zakaj je predlog g. Raičev prišel v obravnavo občnemu zboru, ni prav razvidno. Morebiti hoče s tem sl. odbor odgovornost za kočljivo reč, ki pride od unstran Save, odvaliti na občni zbor in tako izdavanje menda zopet zavleči ad calendas graecas. Zakaj če sl. odbor po tehtnih in vsestranskih razpravah ni mogel do trdnega sklepa, kako bode to mogoče občnemu zboru, ki je nasproti §. 8 Matičnih pravil letos zopet sklican na zimo in bode toraj reprezentiral le malo manjšino udov!

sko. Hrvatsko plemstvo se je dalo za to lahko nagovoriti, ker so že tako vsi siti bili brezvlade in prevrata. Vsi so tedaj bili složni, — treba je bilo samo kandidata, človeka uglednega in močnega, kojega bi mogli za kralja izbrati. In ta se je našel. Bil je to nekdanji ban hrvatski, Dimitar Zvonimir.

Celi dve leti je živel Zvonimir samotno, pozabljen od naroda hrvatskega in od drugega sveta. Samo od daleč je on opazoval razne dogodbe, ki so se v teh dveh žalostnih letih vršile, prepričan, da bode tudi njemu še enkrat solnce pred pragom posijalo. Tešil se je menda v duši svoje, kako mu oba dva njegova nasprotnika prosedita med hladnimi zidovji: Štefan vojvoda v samostanu solinskem, a kralj Slavić v tamnicah normanskih. A kako mu je še le srce od veselja igralo, ko je nadškof Gerard na njegove vrata potrkal.

Dimitar Zvonimir sprejel je jako rad pogodbe, pod kojimi se je njemu hrvatska krona ponudila. On se obveže papežu, da ne bode nič več naginjal v Carigrad, da ne bode od tam še celo kraljevske investiture iskal, marveč da se bode držal z vso dušo papeža Gregorija VII, ter ga podpiral z vsemi svojimi silami. Posebno pa je obečal, da bode stopil v veliko krščansko zajednico, kojoj je veliki papež ravno snovati začel. Papež pa mu je

Ali je pa znanstven časnik res tako grozno težko početje, kakor ga slikajo od nekatere strani? Menimo da ne, saj se sploh rado naglašja, da imamo izvrstnih moči v obilici. Treba je le, da se združijo ne samo v naslovne, temuč v delalne podpornike. Začetek naj se stori in videli bomo, je li smo kos takemu delu ali ne, saj smo se svoje dni navduševali celo za „naučni slovník.“ Vedno povdarjati denarni stan slov. Matice je tesnosrčno in v očigled za razvoj naše učne literature tolikanj važnega nasvetovanega časnika tudi nedostojno. Ne z blagajnicami, temveč s krepko rastočo književnostjo kažemo svetu, kaj premoremo. Ali se še ni zgodilo, da so bile pri nekterih narodih une polne, ta pa je umirala?

Res, da imamo mnogo časnikov, še premnogo, ki bralcem v korist in spodbudo radi prevzamejo v predale tudi znanstvene razprave. Toda vspeh poslednjih ni velik, ker ti listi so le efemerne vrednosti, čez noč so pozabljeni oni in njih članki, literatura se ž njimi ubogo malo opomore in obogati.

Če bode g. Raičev predlog prodril, svetovali bi, da se ves časnik prestroji v redni Matični organ. Na zadnjih straneh naj donša njeno kroniko, to je, kar je važnega iz njenega delovanja, n. pr. kateri spisi so jej došli, ktere knjige poslale, imena novih udov, razne dopise, ki jih je prejela itd. itd. To bode pospeševalo tudi gmotno stanje Matično, ker večkrat se bode čitalo in slišalo o njenem napredovanju, očitnejši bode njen razvoj in brezdvomno bode tako ravnanje Slovence budilo k obilnejšemu pristopu pod njen mirni prapor. „Besednik“ 11 v Celovcu pripisuje vspeh svoj menda ne samo svojim sestavkom, ampak povečem okolnosti, da je redni organ „družbe sv. Mohora“. „Novicam“ se menda Matica ni zaprisegla, da ostanejo njen edini organ in aeternum, saj znano nam ni o enaki obljubi.

Kar zadeva spise, vkrene se lahko tako, da večje razprave ostanejo za „Letopis“, manjše pa pridejo v „časnik“, da jim ne bode treba čakati mesece in mesece, predno ugledajo beli dan, kar bode gotovo tudi pisateljem milo in ljubo.

Tu so nekatere misli zastran izdavanja znanstvenega časnika. Pretehtajte jih, in kar jih je dobrih, poprimite se jih. Sicer pa vse za narod in omiko! Puščavnik.

Iz Gorenjskega, 16. januarja. (Kakšen je kmetiški stan v hribih?) Tukaj se ne živi po gosposko, ampak delati mora vsak po svoji zmožnosti, sicer gre hitro vse rakovo pot; navadno je veliko dela, pa malo se pridela. Živino pasejo, posebno jesenski čas po celi dan, ker dostikrat ni kaj vkositi, zato si mora živina sama živeža nabirati. Ljudje dokaj trpé, ker težavna je stopinja, vožnja, sploh: obdelovanje zemljišča, ki je vse skoz nevkretno. Stavim kaj, da za marsiktero delo, za ktero kmet še 5 soldov ne dobí, bi meščan zahteval 50 gld., ali pa še več. Vendar na vse to ne slišim odveč pritožb. Bog človeškim trpinom daje moč, da zadovoljni svoje dolžnosti spolnujejo. Tudi je večidel s hribov daleč v cerkev in slaba pot; vendar veselí hiti hribovec v cerkev, ne misli na trpljenje, pozabi ves trud, ker si je svest, da bodo razšete vse stopinje njegove pred Bogom, in da Bog večno in časno srečo v popolni oblasti ima.

Pogosto pa se slišijo pritožbe zastran šole, in živo smo začeli čutiti, kaj je ljubezen matere katoliške cerkve. Dokler je ona oblast imela čez šole, so naši stariši imeli tudi po svoji previdnosti nas otroke v šolo pošiljati. Zdaj pa, ko smo prišli (tako rekoč) v oblast dru-

žih gospodovalcev, je pa tudi nam vzeta skoraj vsa pravica in oblast do otrok, češ, kmet, zlasti hribovec, je popolnoma neotesan, ter ne vé nič. Naš pregovor pa pravi: Vsak človek nekaj vé, vsi pa vse. Mnogi se glasijo, da šola je hujši za otroke, ki morejo po celo uro, in še daljšo pot vsaki dan hoditi, — kakor nekdanja tlaka. Ako pa premišljujem, kako se pritožuje mati, rekoč: Imel bi otrok mi kaj postreči, moram pa le sama na vsako malenkost hiteti; in eden zahteva kosilo posebej, da bi šole ne zamudil, drugi ne pride o pravem času domov, moram mu dati tudi posebej jesti. Zopet druga se oglasi: Toliko potrgajo obleke, obutala, skuhati ni kaj, — kje bom vzela? Tretja pa pravi: Nimam je družine, razun pastirja, komaj pa bi bilo, da bi storila iz njega — tri, enega bi poslala v šolo, enega živino past, ktera mora dostikrat stradati, enega pa neogibljivo potrebujem doma; in ko vidim, da morajo otroci poleti zgodaj vstajati, da nekaj časa pasejo živino, potem gredo v šolo, ko pa pridejo domu od vročine prevzeti, da jih že čaka to pa uno opravilo, in se vtrudijo tako, da zvečer ne morejo ne jesti, ne moliti, — se mi tedaj res smilijo, in prav nič se ne čudim, da naši kmetje nimajo posebnega zaupanja do šole.

Prepričan sem pa tudi, da pri otrocih, katerih starši doma ne pospešujejo uka, je ves učiteljski trud zastoj. In ko se na dolgem potu vsi skupaj dan na dan shajajo, se vsega slabega od malopridnežev naučijo.

Tudi jaz imam daleč po svetu brate in sestre, vsi smo prišli k dobrem kruhu, hvala Bogu! Dobri stariši so nas radi v šolo pošiljali; ob nedeljah, pozimi in spomladi pa tudi v delavnikih. Narveči trud pa so imeli, ko so nas zimski čas učili doma brati, pisati, in druge koristne reči, poleti pa delati. Niso nas pustili pohajkovati, imeli so nas vedno pred očmi, tedaj smo se naučili, tako rekoč igrati, kar znamo. Dandanes pa, ko otroci toliko trpé za poduk, naj pridejo malo pogledat, kako hudo pot imajo otroci včasih do šole, in sicer takrat, ko je največ blata, ali ko najhuje solnce pripeka, in rečem, da si ne bodo želeli še enkrat hoditi, otrok pa dostikrat mora. Bog daj in dobri ljudje skoraj kaj boljšega!

Iz Radeč na Dolenjskem, 16. januarja. Strašanska nesreča se je zgodila pod Brišanci loške fare na Štajarskem blizu Zidanega mosta 15. t. m. V neki grapi tik železnice stala je zidana hiša s hlevom, dve bajti in kovačnica. V prvi hiši prebival je kamnosek z ženo in šesterimi otroci, v eni bajti mož in žena s šterimi otroci in mati žene je prišla ravno prejšnji večer hčeri streči o porodu, v drugi bajti pa je bil kovač in dva odrasčena sina s svojo materjo.

Ob 1/4 zjutraj omenjenega dné čuje kovač pri sosedni hiši pokati streho, skoči po konci, pokliče še druge in sinova neseta bolno mater iz postelje vunkaj; komaj skočijo iz hiše in se rešijo, zaropota še ta bajta in zemlja jo pokrije. Vtrgal se je visoko v hribu plaz zemlje, nesel seboj skale in drevesa in zasul vseh pet pohoštev s 14 ljudmi. Ko se dan zazna, začnejo kopati, ali kaj pomaga, ko je zemlje, ilovce in skal naneslo čez 10 metrov na visoko. Prav na kraju izkopali so mrtvo dete v zibeli in eno kokoš še živo, edino živo bitje, ki je bilo rešeno. Pač je bil žalosten kamnosek, ki je bil ravno na delu v Zagorji, ko pride domu in najde vse pohištvo ženo in otroke zasute; ves žalosten kraj podoben je velikanskemu grobu. Prišlo je 40 knapov iz Hrastnika, ki kopljejo kakor v rudoko-

pih podzemeljski hodnik, da bi prišli do biš in našli vsaj mrtva trupla. Mislim, da so tudi v unih hišah čuli bobnenje in skočili po konci, ali prepozno, plaz jih je skoraj gotovo pred hišo pokril; dete, ktero so našli, je menda mati v zibeli vunkaj nesla, šla še po drugo, pa je ž njim poginila. Nesreči je vzrok studenec, ki je tekel po grapi in tudi pod zemljo ter je odločil bolj prhko zemljo; pravijo, da je bila njegova voda že tri dni poprej vsa ilovnata — svarljivo znamenje!

Zdaj, ko to pišem, minul je že poldrugi dan in družega niso dobili, kakor nekaj dilj in tramov, človeka še nobenega. Pogled tolike neprevidene nesreče, tega velikanskega groba človeka res čudno pretrese. Kopati znajo še več dni predenj pridejo do trupel; da bi koga še živega našli skoraj ni mogoče. (18. t. m. sta prišla cesarski namestnik iz Gradca in neki višji železniški vradnik z Dunaja na Zidani most, da ogledata škodo, ki jo je naredila nesreča. Delalci so izkopali tudi še trupla čez sredo pretrgane žene in dveh otrok. Vred.)

Nova nesreča: Iz Zidanega mosta se nam 19. t. m. piše: O strašnej nesreči pri Zidanem mostu je „Slovenec“ že poročal. Naznanjam, da se je denes v novič utrgal plaz in sicer tako, da je železnični nasip prestrigel, Savino pa zajezil, da je na spodnjem kraju čisto suha. Vsled tega zajezenja je gornji kraj ves pod vodo; pri tovarni za olje je most podrta, in oljarnica sama v veliki nevarnosti. Ljudje, kateri so prvi zasip razkopovali, so komaj všli; enega je pa vendar voda vzela, in enega je posulo. Kaj še bo, se ne ve.

Iz Reke, 15. januarja. (Nesreča.) Žalostno je v resnici, da zopet ne morem o čem veselím poročati, saj v tužnih naših časih nimamo kar nič novic, ki bi saj nekoliko razvedrile motnega duhá čitateljev naših časnikov. Od vseh krajev se dan na dan poročajo umori, nesreče in v obče grozovitosti, ki moraja vsakega poštenega človeka globoko ganiti v srce. Tudi tu pri nas, kjer je pa v tacihi zadevah bil dosedaj res srečen kraj, zgodila se je 14. t. m. pred poldne žalostna nesreča. V našem mestu živi namreč že dalje časa kavarnar, rodom Švicar F., čegar kavarna „al Corso“ ni ravno jedna zadnjih v Reki. Nje gospodar in žena sta, dasi že postarana, še dosto dobro postregla gostom. Hčer njuna je omožena z nekim finančnim kontrolorjem, in veselje starih bil je mladi deček o dveh letih, njiju vnuk. Skoro vedno je imela stara mati vnučiča pri sebi v kavarni, ter ga radostno pestovala. A tu se jej pripeti v nedeljo nezgoda; detce se jej izmuzne iz naročja in pade takó nesrečno na glavo na tla, da se ni več zdramilo ter je obležalo mahoma mrtvo. Ta velika zguba, poleg tega pa še tudi slabih časov ne prav sijajne denarstvene razmere, napotile so starega očeta, da si ves obupan pripravi revolver ter se ustrelí. Vendar se ni toliko dobro zadel, da bi se bil usmrtil, ampak še živega so prenesli v mestno bolnico, kjer so mu iz rane izvlekli kroglico ter morebiti še lahko ozdravi. To vse pa naj bode našim materam v izgled, da naj vrlo pazijo na svoje male, da se tudi kaj takega ne zgodi.

Domače novice.

V Ljubljani, 19. januarja.

(Konfiscirane) so bile zadnje „Novice“ zaradi dopisa iz litijskega okraja; v četrtek pa je „Sl. Narod“ zapadel slavni policiji zaradi vvodnega članka.

(*Valvasorja*) 2. snopič je ravnokar prišel na svitlo in se ravno tako kakor prvi odlikuje s svojo ličnostjo.

(*Iz seje deželnega odbora 13. januarja.*) Občini Jablaniški na Notranjskem se je dovolilo 200 gld. povračila stroškov za mejne straže ob času živinske kuge. — Dopis c. kr. deželnega šolskega sveta, da se služba nadučitelja v Šent-Vidu pri Zatičini zaradi nekaterih nepostavnosti, ki so se pri prvem razpisu in predlogu za oddajo te službe dogodile, vnovič razpiše, se vzame na znanje. — Služba vrtnarskega pomočnika na vino- in sadjerejski šoli na Slapu se odda Josipu Skali, bivšemu učencu te šole. — Grof Saurau-ova mašna ustanova se podeli duhovnemu deficientu Jož. Strbenecu. — Rastlinska zbirka (herbarij) ranjega barona Nikomeda Rasteru-a se kupi za deželni muzej. — Za šolske otroke iz Štajarskega, ki obiskujejo ljudsko šolo v Šentgotardu, in za otroke iz Primorskega, ki obiskujejo ljudsko šolo Vremsko, se sklene od Štajarske in Primorske dežele zahtevati primerno subvencijo k stroškom omenjenih šol.

(*Iz odbora družbe kmetijske.*) C. kr. finančno vodstvo je po dopisu družbi kmetijski 6. dne t. m. prošnjo Ljubljanskih mesarjev, naj bi se vžitni davek v §§. 10. in 11. mesarske tarife za klanje mlade goveje živine drugače določil, poslalo na Dunaj c. kr. finančnemu ministerstvu v rešitev, ter pri tej priliki omenja, da dotična §§. tarife leta 1875 razglašena, se prav tako glasita, kakor sta se glasila v tarifi l. 1829. kar najbolj priča, da jo je že čas spremeniti.

(*Seje mestnega odbora*) 18. t. m. se je z županom vdeležilo 22 odbornikov. I. Plačilo za ograjo mestnega prostora v Gradiši (Vegovi ulici), za poprave državi v najem danega poslopja za cementiranje in za kanale na tržaški cesti in v Bethovenovih ulicah se je dovolilo. — Gledé novega mosta čez Gradašco nasvetuje odsek, da naj se zidanje spodnjega dela izroči g. Karolu Tavčarju, ki hoče odjenjati 16 odstotkov, naprava zgornjega dela pa prepusti g. Tönniesu, ki ga hoče 13 odstotkov ceneje narediti, kakor je v proračunu nastavljeno. G. Goršič predlaga, da bi se napravil ob mostu poseben oddelek za pešce, ker čez most prehaja silno veliko ljudi. G. Lasnik ugovarja, da to ni ravno potrebno, ker so do cerkve trije mostovi. Tudi priporoča, da naj se za zidanje rabi dober kamen, kakor je v Podpeči, ali na Glinah, ne pa tak ki se hitro drobi. G. Kaltenegger vpraša, zakaj se delo ni izročilo enemu samemu podvzetniku, če se je ponujal za vse. Poročevalec g. Ziegler odgovarja, da je odbor sklenil vsako delo oddati posebej; g. Tönnies se je sicer ponudil, da prevzame vse, kar bi bilo pa čez 50 gld. dražje, kakor če se odda vsako posebej. G. Petričič nasvetuje, da naj se v pogodbo tudi sprejme, kakšen kamen se ima rabiti za zidanje. G. Kaltenegger nasvetuje, da naj se celi most izroči g. Tönniesu, pa g. Potočnik ga zavrača, da se je treba ravnati po prvem sklepu, in ob enem ugovarja g. Goršiču, da bi bil most prevozek, če se odloči za pešce poseben prostor. G. Goršič še enkrat povdarja, koliko ljudi da hodi čez most, in da bo to število še večje, če se napravijo tam kje kopeli, ter pravi, da se pot za pešce lahko naredi, če se podaljšajo nekateri tramovi in postransko podpró. Pri glasovanju obvelja nasvet odsekov s pristavkom Petričičevim.

(Konec sledi.)

Razne reči.

— Razpisi učiteljskih služeb. Na Kranjskem. V okolici ljubljanski. Na 2. razredni lj. šoli v Šmarji druga učit. služba plače 500 gld. krajnemu šol. svetu do 20. januarja; na 1. razr. lj. šoli na Dobravi učit. služba, plače 500 gld. in prosto stanovanje, kraj. šol. svetu do 28. februarja.

— Odlikovanje. Ravnatelj ljudske šole v Rudolfovem, o. Žiga Jeraj, je dobil od cesarja zlati, nadučitelj Jožef Potokar v Mokronogu pa srebrni križec s krono za zasluge vsled marljivega delovanja v šolstvu.

— Okrajni šolski nadzorniki so postali: Janez Raner, nadučitelj v Laškem trgu za Ptuj, Ormuž, Rogatec, Ljutomer in gornjo Radgono, Franc Robič, učitelj na mariborski pripravnici pa za okraj mariborske okolice, slovensko Bistrico, Št. Lenart, Murek in Radgono.

— Duhovske premembe v tržaški škofiji: Čast. gosp. Alojz Brozovič gre za duh. pomočnika v Operto (Portole). — Čast. g. Andrej Hrovat za namestnika v Pasjo vas. — Č. g. Anton Bastijančič, župnik v Vendelnu pri Trstu, je umrl 13. t. m., tako tudi 8. t. m. č. g. Jože Kutnar, dekan v pokoju. R. I. P.

V Lavantinski škofiji: Prestavljena sta čč gg. kaplana: Pavel Hrovat k sv. Jakobu v Dolu, in Lovro Obrani k sv. Emi.

— Dr. Sladkovski je poleg „Prag. Tagbl.“ oglašil se praškemu magistratu, da izstopi iz katoliške cerkve in da pristopi k pravoslavni. Katoliška cerkev že davno v resnici ni prištevala omenjenega gospoda k pravim svojim članom in dvomimo, da je pravoslavna cerkev z njim dobila pravega vernika, piše na to, „Čeh“.

Eksekutivne dražbe.

21. jan. 3. Matija Lunder iz Krčna (3210 gld. v Vel. Lščah.
22. jan. 3. Boštjan Petač iz Možeš (1510 gld.) Kranji. 5. Fr. Mustar iz Kuželovec (497 gld.) v Žužemberku. 3. Fr. Dijak iz Jereke (2867 gld.) v Radolici. 3. Jern. Blaž (196 gld.) v Ljubljani. 3. Jak. Sajovic iz Kranja (500 gld.) ondi. 2. Jan. Zalokar iz Bele Cerkev (3281 gld.) 2. Fr. Bruder iz Smolene vasi (1625 gld.) 2. Jurij Počaver iz Komarne vasi (300 gld.) 2. Jan. Murn iz Čermošnje (2840 gld.) v Metliki.
23. jan. 3. Anton Lovše iz Prevoča (500 gld.) v Žužemberku. 3. Jon. Benčič iz Juršič (250 gld.) Bistrici. 3. Marjete Smerdel iz Prema (800 gld.) v Bistrici. 3. Jos. Skok iz Merez (900 gld.) v Bistrici. 3. Jos. Dovgan iz Šambij

(1200 gld.) v Bistrici. 3. Jan. Rehberger iz Klanca (1632 gld.) v Kranji. 2. Matija Simčič iz Studenca (177 gld.) v Postojni. 2. Fr. Čepek iz Nove Žice (2860 gld.) v Postojni. 2. Jak. Simčič iz Studenca (1566 gld.) v Postojni. 2. Njive v Budanjah (252 gld.) v Vipavi. 2. Andr. Fatur iz Petelinja (1493 gld.) v Postojni. 2. Jan. Gerl iz Tominja (2000 gld.) v Bistrici. 2. Jan. Šenkinje iz Šambij (1160 gld.) v Bistrici. 2. Penko iz Pirja (1458 gld.) v Bistrici.

Umrli so:

15. in 16. januarja. Frznc Koprivec, čevlj. o., 15 m., za pljučnico. Katarina Stergar, del., 23 l., za jetiko. Jožef Smrajc, gostač, 58 l., za drisko. Maria Stopar, gostinja, 74 l., v boln. za pljučnico. Franc Miklavc, del. o., 15 l., za prsno vodenico. Marija Urbanc, mestna reva, 74 l., za srčno napako.

Listnica vredništva.

G. J. P. Ne jadikajte! Stvar Klunova ide sedaj pred upravno sodnijo; nato pred muncija, potem pred papeža, in naposled pred — sodnijo Božjo, kjer bode povrnjeno vsakteremu po njegovih delih. J. V. Da, za zdaj.

Telegrafične denarne cene 19. januarja.

Papirna renta 61.30 — Srebrna renta 67.25 — Zlata renta 74.40. — 1840letno državno posojilo 112.75 Bankine akeije 813 — Kreditne akeije 141.10 — London 125.50 — Srebro 117.30 — Ces. kr. cekini 5.98 20-frankov 10.01 1/2.

Na prodaj!

Vojska med Francozi in Nemci leta 1870 in 1871.

Spisal M. Vales.

V Gorici natisnil in založil Mailing 1875.

Ta knjiga obsega 102 strani, ter razlaga dovolj obširno ono znamenito vojno najnovejše dobe. Tudi strokovnjaki, med ostalimi učeni zgodovinar in spisatelj občne zgodovine g. Jos. Starč v družbi sv. Mohora so o tej knjigi pohvalno sodbo izrekli. Na prodaj je v Ljubljani pri Ot. Klerru in J. Giontiniju; v Gorici pri Fillaku in J. Dase-u na Travniku in v Trstu pri poslednjem. Ravno tako v Mailingovi tiskarni po 50 kr. Tudi pri spisatelju M. Valesu vikarju v Oseku (p. Gorica-Černice) se dobiva po 50 kr. prosta poštnine. Kdor vzame 10 iztisov pri njem, dobi enega po vrhu in iztise proste poštnine. Kdor se meni naročiti, naj se podviza, gotovo mu ne bo žal, kajti pisatelj drugega ne želi, kakor da se mu vsaj tiskarni stroški splačajo, ne računajoč semkaj zgubo časa in obilnega truda. Slovenci, le hitro, sežite pri omenjenih knjigotržcih ali pri spisatelju samem po tej znameniti knjigi! Bog Vam daj vse dobro v novem 1877. letu. (4-1)

Žitne cene preteklega tedna.

(Za tiste, katerim nova mera in vaga še ni gladka, pristavili smo, koliko bi reči veljale po stari meri. 1 hektoliter znaša 3²⁶/₁₀₀ mernikov.

Reči		V Ljubljani		V Novem mestu		V Kranji		V Mariboru		V Ptaju		V Ormužu		V Trstu		V Celovcu		V Zagrebu	
		gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.
Pšenice	(hektoliter)	9	75	9	8	—	—	8	80	9	20	7	32	—	—	9	88	8	80
	(mernik)	3	10	3	13	—	—	2	70	2	85	2	25	—	—	3	3	2	37
Reži	(hektoliter)	6	50	6	60	—	—	6	—	7	—	6	18	—	—	7	80	7	—
	(mernik)	2	—	2	3	—	—	1	87	2	15	1	89	—	—	2	42	2	45
Ječmena	(hektoliter)	4	80	5	—	—	—	5	60	5	—	5	70	—	—	5	16	6	—
	(mernik)	1	48	1	54	—	—	1	57	1	54	1	80	—	—	1	58	1	84
Ajda	(hektoliter)	5	85	5	10	—	—	5	—	5	—	4	88	—	—	4	94	—	—
	(mernik)	1	84	1	57	—	—	1	54	1	54	1	50	—	—	1	52	—	—
Prosa	(hektoliter)	5	20	5	70	—	—	5	10	5	10	7	80	—	—	4	46	—	—
	(mernik)	1	60	1	72	—	—	1	57	1	57	2	42	—	—	1	37	—	—
Turšice	(hektoliter)	6	—	6	50	—	—	5	30	5	20	4	80	—	—	4	92	5	50
	(mernik)	1	87	2	—	—	—	1	63	1	59	1	48	—	—	1	51	1	66
Ovsa	(hektoliter)	3	58	3	25	—	—	3	50	3	20	2	92	—	—	3	36	3	70
	(mernik)	1	10	1	6	—	—	1	7	—	98	—	90	—	—	1	3	1	13